Jakelun mukaan

Valiokuntakuuleminen 13.9.2016 klo 10.45, HE 99/2016

**Helsingin poliisilaitoksen lausunto laista esitutkintalain muuttamiseksi**

1 Yleistä

Lakiesitys on huolellisesti valmisteltu ja kyse on Eurooppalaisen esitutkintakäytännön viemisestä kansalliseen lainsäädäntöön. Lakimuutoksessa on kyse tarkennuksista voimassa oleviin lakeihin.

Helsingin poliisilaitos haluaa kiinnittää lakivaliokunnan huomiota lakimuutoksessa käytettyyn sanamuotoon, jolla on oleellinen merkitys rikostutkinnan onnistumisen kannalta:

2 Rikoksen selvittämisen *merkittävä vaarantuminen*

Esityksen mukaan avustajan läsnäolo kuulustelussa voitaisiin kieltää vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen *merkittävän vaarantumisen* estämiseksi. Sama kynnys on asetettu läheisille vapaudenmenetyksestä tehtävän ilmoittamisen lykkäämiselle. Merkittävä vaarantuminen on hyvin korkea päätöskynnys ja sanamuotona ongelmallinen.

2.1 Oikeus kieltää avustajan läsnäolo kuulustelussa

Edellytys *merkittävästä vaarantumisesta* tarkoittaa, ettei avustajan läsnäoloon kuulustelussa voitaisi puuttua pelkästään sillä edellytyksellä, että se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen vaarantumisen estämiseksi. Sanamuoto ei myöskään kattaisi tilannetta, jossa rikoksen selvittäminen vaarantuu melko paljon, mutta ei vielä merkittävästi.

Avustaja ei tarkoita asianajajaa, vaan avustajien kelpoisuuspiiri on laajempi. Avustajan käyttöön on toistaiseksi puututtu, jos avustajan epäillään olevan osallinen rikokseen, tai hän on jo toisen samassa asiassa epäillyn henkilön avustaja. Millaisesta avustajan toiminnasta olisi kyse tilanteessa, jossa läsnäolo vaarantaa rikoksen selvittämistä melko paljon, mutta ei vielä merkittävästi, ja tällaista toimintaa olisi pidettävä hyväksyttävänä?

Tilanne jossa avustaja läsnäolollaan vaarantaa rikoksen selvittämisen on jo poikkeuksellinen tilanne, eikä tätä korkeampaan puuttumiskynnystä ole tarkoituksenmukaista asettaa.

HELSINGIN POLIISILAITOS
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 HELSINKI
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puh. 0295 470 011, Faksi 09 6980918

2.2 Oikeus lykätä läheiselle tehtävää ilmoitusta vapaudenmenetyksestä

Vapaudenmenettämisestä ilmoittamisen osalta käytetty sanamuoto tarkoittaisi sitä, että omaiselle olisi ilmoitettava, vaikka se vaarantaisi rikoksen selvittämisen, jos selvittämiselle aiheutuva vaara *ei olisi merkittävä*. Ilmoitus lähiomaiselle tehdään useimmiten aivan esitutkinnan alussa, jolloin on vielä vaikeaa tai mahdotonta arvioida, kuinka suuri vaara ilmoituksen tekemisestä aiheutuu rikoksen selvittämiselle. Sen sijaan pystytään melko luotettavasti arvioimaan se, aiheutuuko ilmoittamisesta ylipäätään vaaraa.

Tilanne, jossa omaiselle ilmoittaminen vaarantaa rikoksen selvittämisen tarkoittaa sitä, että omainen on mahdollinen rikoskumppani, tai hän saattaa tiedon saatuaan ryhtyä hävittämään todisteita tai muuten peittämään jälkiä. On selvää, että rikoksen selvittäminen tällöin vaarantuu, mutta vaarantumisen astetta on vaikea arvioida ja perustella.

2.3 Päätösten asianmukaisuuden valvonta

Lakiin ollaan uutena säädöksenä lisäämässä oikeus saattaa omaisille ilmoittamista ja avustajan läsnäoloa koskevat päätökset tuomioistuimen tutkittavaksi. Säädös mahdollistaa päätösten ulkopuolisen kontrollin, ja on oikeussuojakeinona riittävä takaamaan epäillyn oikeuksien toteutumisen esitutkinnassa.

3 Helsingin poliisilaitoksen kannanotto esitettyyn puuttumiskynnykseen

Esitetty korkea puuttumiskynnys esitutkintaviranomaisen oikeuteen kieltää avustajan läsnäolo kuulustelussa tai lykätä läheiselle tehtävää ilmoitusta vapaudenmenetyksestä, vaikeuttaisi esitutkinnan tavoitteiden toteutumista. Epäillyn itsekriminointisuoja ei edellytä poikkeuksellisen korkeaa puuttumiskynnystä, eikä se ole myöskään oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen edellytys. Tilanteessa jossa avustajaan kohdistuu intressiristiriita, esitutkintaviranomaisen puuttuminen tilanteeseen on myös epäillyn etu.

Poliisilaitos esittää, että puuttumiskynnys kummassakin tapauksessa kirjataan muotoon: *jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämisen vaarantumisen estämiseksi*. Välttämättömyysedellytys ja tuomioistuimen suorittama kontrolli takaavat epäillyn oikeusturvan ja asettavat korkean kynnyksen päätösten tekemiselle.

Poliisikomentaja
Poliisipäällikkö Lasse Aapio

Apulaispoliisipäällikön sijainen
Ylikomisario Jussi-Pekka Lämsä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Aspo-asianhallintajärjestelmässä. Helsingin poliisilaitos 09.09.2016 klo 14.00. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta, LaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Apulaispoliisipäällikkö Ilkka Koskimäki